

**AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ
MÜLKİ
PROSESSUAL
MƏCƏLLƏSİ**

*(5 fevral 2026-cı il tarixinədək
olan dəyişikliklərlə)*

qanun nəşriyyatı

***5 fevral 2026-cı il tarixinədək
olan dəyişikliklərlə***

Naşir: Şahbaz XUDUOĞLU

Nəşrə məsul: Anar ƏLİ

Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsi.

Azərbaycan dilində. Bakı: Qanun Nəşriyyatı, 2026. 464 s.

Çapa imzalandı: 05.02.2026

AB 022051/İN 0526

© Qanun Nəşriyyatı, 2026

© Qanun Nəşriyyatı, 2000-2016, 2022, 2023, 2025

Q E Y D :

1. Aşağıdakılar:

~~və məcburi qaydada icra ediləcəyi müddət keçməmişdirsə (4)~~ – çıxarılma, qüvvədən düşmə və ya ləğv edilməni;

~~çağırış vərəqəsi məhkəmə bildirişi (23)~~ – əvəz etməni, bütöv mətnlər isə yeni redaksiyanı;

və ona baxılması (16) – əlavəni, ümumilikdə Məcəllədə edilmiş dəyişiklikləri ifadə edir.

2. Mötərizələrdəki rəqəmlər Məcəllədə dəyişikliklər etmiş Azərbaycan Respublikası qanunlarının (tam mətnləri kitabın sonunda verilmişdir) sıra sayını bildirir.
3. KMQ – qeyd edilmiş maddələrlə bağlı Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsi Plenumunun qərarlarından çıxarışlara istinadı bildirir.

MÜNDƏRİCAT

Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu	26
---	-----------

I BÖLMƏ. ÜMUMİ QAYDALAR

Fəsil 1. Əsas qaydalar (m.1-16)	32
Maddə 1. Mülki məhkəmə icraatı haqqında qanunvericilik	32
Maddə 2. Mülki məhkəmə icraatının vəzifələri	33
Maddə 3. Mülki prosessual qanunvericiliyin zamana və məkana görə qüvvəsi	33
Maddə 4. Müdafiə üçün məhkəməyə müraciət etmək hüququ	33
Maddə 5. Məhkəmədə mülki işə başlama	34
Maddə 6. Ədalət mühakiməsinin məhkəmə tərəfindən həyata keçirilməsi	35
Maddə 7. Hakimlərin müstəqilliyi	35
Maddə 8. Qanun və məhkəmə qarşısında bərabərlik	35
Maddə 9. Ədalət mühakiməsinin çəkişmə, tərəflərin bərabərliyi və faktlar əsasında həyata keçirilməsi	36
Maddə 10. Məhkəmə baxışının aşkarlığı	36
Maddə 10-1. Mülki işlər və kommersiya mübahisələri üzrə məhkəmə icraatının elektron qaydada aparılması	37
Maddə 10-2. Məhkəmə icraatının videokonfrans əlaqə sistemindən istifadə edilməklə həyata keçirilməsi	39
Maddə 11. Məhkəmə icraatının aparıldığı dil	40
Maddə 12. İşə hakim tərəfindən təkbəşinə və kollegial baxılması	40
Maddə 13. Mülki işlərin həllində məhkəmənin tətbiq etdiyi normativ hüquqi aktlar	40
Maddə 14. İş üzrə məhkəmə baxışının prinsipləri	41
Maddə 15. Məhkəmə aktlarının məcburiliyi	42
Maddə 16. Beynəlxalq məhkəmələrin səlahiyyətləri	43
Fəsil 2. Məhkəmənin tərkibi. Etirazlar (m.17-23)	43
Maddə 17. Məhkəmənin tərkibi	43
Maddə 18. Məhkəmələrdə kollegial tərkibdə məsələlərin həll edilmə qaydası	43
Maddə 19. Hakim tərəfindən işə baxılmasına yol verilməməsi və hakimə etiraz etmək üçün əsaslar	44
Maddə 20. Ekspertə, mütəxəssisə, tərcüməçiye, məhkəmə iclasının katibinə etiraz etmək üçün əsaslar	45

Maddə 21. Özü-özünə etiraz və etiraz etmə haqqında ərizələr	46
Maddə 22. Edilmiş etirazın həll edilmə qaydası	46
Maddə 23. Etirazın və ya özü-özünə etirazın təmin edilməsinin nəticələri	47

Fəsil 3. Məhkəmə aidiyyəti (m.24-32) 48

Maddə 24. Mübahisələrin məhkəməyə aidiyyəti	48
Maddə 25. Mübahisələrin ümumi məhkəmələrə aidiyyəti	48
Maddə 26. Mübahisələrin kommersiya məhkəmələrinə aidiyyəti	50
Maddə 27. Mübahisələrin Beynəlxalq müqavilələrdən irəli gələn mübahisələrə dair Azərbaycan Respublikasının İqtisad Məhkəməsinə aidiyyəti (çıxarılıb)	50
Maddə 28. Əcnəbilərin, vətəndaşlığı olmayan şəxslərin, xarici hüquqi şəxslərin iştirak etdiyi işlərin aidiyyəti	51
Maddə 29. Mübahisənin münisflər məhkəməsinə verilməsi	51
Maddə 30. Bir-biri ilə əlaqədar olan bir neçə tələbin aidiyyəti	51
Maddə 31. Aidiyyətin dəyişdirilməsinə yol verilməməsi	51
Maddə 32. Aidiyyət məsələlərindən şikayət verilməsi	51

Fəsil 4. Ərazi aidiyyəti (m.33-45)..... 52

Maddə 33. Ərazi aidiyyətinin anlayışı	52
Maddə 34. Mülki işlərə birinci instansiya üzrə baxan məhkəmələr	52
Maddə 35. İddianın cavabdehin olduğu yerə görə verilməsi	53
Maddə 36. İddiəçının seçməsinə görə aidiyyət	53
Maddə 37. Hüquqi əhəmiyyəti olan faktların müəyyən edilməsi üzrə işlərin aidiyyəti	55
Maddə 38. Fiziki və hüquqi şəxslərin müflisləşməsinə iflasına) dair işlərin aidiyyəti	55
Maddə 39. Müstəsna aidiyyət	55
Maddə 40. Müqavilə aidiyyəti	55
Maddə 41. Əmr icraatı qaydasında baxılan iddianın aidiyyəti	56
Maddə 41-1. Kiçik iddialara dair işlər üzrə sadələşdirilmiş icraat qaydasında baxılan iddianın aidiyyəti	56
Maddə 42. Cinayət işindən əmələ gələn iddia üzrə aidiyyət	56
Maddə 43. Bir-biri ilə əlaqədar olan bir neçə işin aidiyyəti	56
Maddə 44. Məhkəmənin öz icraatına qəbul etdiyi işi başqa məhkəməyə verməsi	57
Maddə 45. İşlərin başqa məhkəməyə verilməsi və aidiyyət məsələlərindən şikayət vermə qaydası	57

Fəsil 5. İşdə iştirak edən şəxslər və prosesin digər iştirakçıları (m.46-68) 58

Maddə 46. İşdə iştirak edən şəxslərin tərkibi	58
Maddə 47. İşdə iştirak edən şəxslərin hüquq və vəzifələri	58

Maddə 48. Mülki prosessual hüquq qabiliyyəti	59
Maddə 49. Mülki prosessual fəaliyyət qabiliyyəti	59
Maddə 50. Tərəflər	60
Maddə 51. İşdə bir neçə iddiaçının və cavabdehin iştirakı	61
Maddə 52. İddiadan imtina edilməsi, iddianın etiraf edilməsi, barışıq sazişi	61
Maddə 53. İddianın dəyişdirilməsi	62
Maddə 54. Əsl olmayan tərəfin əvəz edilməsi	62
Maddə 55. Mübahisə predmeti barəsində müstəqil tələblər irəli sürən üçüncü şəxslər	63
Maddə 56. İşə bərpə etmək haqqında işlər üzrə üçüncü şəxslərin cəlb edilməsi (çıxarılıb)	63
Maddə 57. Mübahisə predmeti barəsində müstəqil tələblər irəli sürməyən üçüncü şəxslər	63
Maddə 58. Prosessual hüquq varisliyi	64
Maddə 59. Başqa şəxslərin hüquqlarını və dövlət mənafeyini müdafiə etmək üçün məhkəməyə müraciət etmə	64
Maddə 60. Dövlət orqanlarının və yerli özünüidarə orqanlarının rəy vermək üçün prosesdə iştirakı	65
Maddə 61. Prosesin digər iştirakçıları	65
Maddə 62. Şahid	65
Maddə 63. Ekspert	65
Maddə 64. Mütəxəssis	66
Maddə 65. Tərcüməçi	66
Maddə 66. Vəkil	67
Maddə 67. Vəkilin prosesdə məcburi iştirakı	67
Maddə 67-1. Vəkilin prosesdə dövlət hesabına iştirakı	67
Maddə 68. Vəkilin hüquq və vəzifələri	69

Fəsil 6. Məhkəmədə nümayəndəlik (m. 69-75) 69

Maddə 69. Nümayəndə vasitəsilə işin aparılması	69
Maddə 70. Məhkəmədə nümayəndə ola bilən şəxslər (çıxarılıb)	70
Maddə 71. Məhkəmədə nümayəndə ola bilməyən şəxslər	70
Maddə 72. Qanuni nümayəndələr	71
Maddə 73. Nümayəndənin səlahiyyətinin rəsmiləşdirilməsi	71
Maddə 74. Nümayəndənin səlahiyyəti	72
Maddə 75. Nümayəndənin səlahiyyətinə xitam verilməsi	72

Fəsil 7. Sübutlar (m.76-106) 73

Maddə 76. Sübutlar	73
Maddə 77. Sübut etmə vəzifəsi	73
Maddə 78. Sübutların təqdim edilməsi və tələb olunması	73
Maddə 79. Sübutların olduğu və saxlanıldığı yerdə müayinə və tədqiq edilməsi	75

Maddə 80. Sübutların aid edilməsi	75
Maddə 81. Sübutların mümkünlüyü	75
Maddə 82. Sübut etməkdən azad olmaq üçün əsaslar	75
Maddə 83. Məhkəmə tapşırıqları	76
Maddə 84. Məhkəmə tapşırıqlarının yerinə yetirilməsi qaydası	76
Maddə 85. Sübutların təmin edilməsi	77
Maddə 86. Sübutların təmin edilməsi haqqında ərizə	77
Maddə 87. Sübutların təmin edilməsi qaydası	77
Maddə 88. Sübutların qiymətləndirilməsi	78
Maddə 89. Yazılı sübutlar	78
Maddə 90. Sənədlərin əslinin qaytarılması	79
Maddə 91. Maddi sübutlar	79
Maddə 92. Maddi sübutların saxlanması	79
Maddə 93. Tez xarab olan maddi sübutların müayinəsi və tədqiqi	79
Maddə 94. Maddi sübutlar üzərində sərəncam verilməsi	80
Maddə 95. Səs və video yazılar	80
Maddə 96. Səs və video yazıların saxlanması və qaytarılması	80
Maddə 97. Məhkəmənin ekspertiza təyin etməsi	81
Maddə 98. Ekspertiza təyin edilməsi haqqında qərardadın məzmunu	81
Maddə 99. Ekspertizanın aparılması qaydası	82
Maddə 100. Ekspertin hüquqları və vəzifələri	83
Maddə 101. Ekspert rəyi	83
Maddə 101-1. İşdə iştirak edən şəxslərin təşəbbüsü ilə ekspertizanın aparılması	84
Maddə 102. Əlavə və təkrar ekspertiza	85
Maddə 103. Ekspert rəyinin məhkəmə tərəfindən qiymətləndirilməsi	85
Maddə 104. Şahid ifadələri	85
Maddə 105. Şahidin hüquqları və vəzifələri	86
Maddə 106. İşdə iştirak edən şəxslərin izahatları	87

Fəsil 8. Məhkəmə xərcləri (m.107-125) 87

Maddə 107. Məhkəmə xərclərinin tərkibi	87
Maddə 108. Dövlət rüsumu	87
Maddə 109. Məhkəmə aktlarından şikayət verilərkən dövlət rüsumu (çıxarılıb)	89
Maddə 110. Məhkəmə xərclərini ödəməkdən azad olunma (çıxarılıb)	89
Maddə 111. Məhkəmə xərclərinin ödənilməsinə möhlət verilməsi, hissə-hissə ödənilməsi və onların məbləğinin azaldılması (çıxarılıb)	90
Maddə 112. İddianın qiyməti	90
Maddə 113. Dövlət rüsumu kəsirinin ödənilməsi	92

Maddə 114. Dövlət rüsumunun qaytarılması	92
Maddə 115. İşə baxılması ilə əlaqədar məsrəflər	93
Maddə 116. Şahidlərə, ekspertlərə, mütəxəssislərə, tərcüməçilərə verilməli məbləğlər	93
Maddə 117. Şahidlərə, ekspertlərə və mütəxəssislərə verilməli məbləğin tərəflərdən alınması	93
Maddə 118. Şahidlərə, ekspertlərə, mütəxəssislərə və tərcüməçilərə məbləğin verilməsi	94
Maddə 119. Məhkəmə xərclərinin tərəflər arasında bölüşdürülməsi	94
Maddə 120. İş vaxtını itirməyə görə məbləğin tutulması	95
Maddə 121. Nümayəndəyə və vəkilə göstərdiyi yardıma görə xərclərin ödənilməsi	95
Maddə 122. İddiaçı iddiadan imtina etdikdə və barışıq sazişi bağladığında məhkəmə xərcləri və yardım üçün vəkilə ödənilən xərclərin bölüşdürülməsi	95
Maddə 123. İddiadan imtina edildikdə məhkəmə xərclərinin cavabdehə ödənilməsi	96
Maddə 124. İşə baxılarkən məhkəmənin çəkdiyi xərclərin ödənilməsi	96
Maddə 125. Məhkəmə xərcləri ilə əlaqədar məsələlər üzrə qərardaddan şikayət verilməsi	96

Fəsil 9. Məhkəmə cərimələri (m.126-127) 97

Maddə 126. Məhkəmə cərimələrinin qoyulması	97
Maddə 127. Cərimənin götürülməsi və ya azaldılması	97

Fəsil 10. Prosessual müddətlər (m.128-133) 97

Maddə 128. Prosessual müddətlərin müəyyən edilməsi və hesablanması	97
Maddə 129. Prosessual müddətlərin qurtarması	98
Maddə 130. Prosessual müddətlərin buraxılmasının nəticələri	98
Maddə 131. Prosessual müddətlərin dayandırılması	98
Maddə 132. Prosessual müddətlərin uzadılması	99
Maddə 133. Prosessual müddətlərin bərpası	99

Fəsil 11. Məhkəmə sənədlərinin rəsmi qaydada verilməsi.

Məhkəmə bildirişləri (m.134-148) 99

Maddə 134. Rəsmi qaydada verilən sənədlər	99
Maddə 135. Məhkəmə sənədlərinin çatdırılması və rəsmi qaydada verilməsi	100
Maddə 136. Qəbzın məzmunu	102
Maddə 137. Məhkəmə sənədlərini qəbul etməkdən imtina	103
Maddə 138. Məhkəmə bildirişləri	104
Maddə 139. Məhkəmə bildirişinin məzmunu	105
Maddə 140. Məhkəmə sənədinin ünvan sahibinə çatdırmaq üçün qəbul etməkdən imtinaya və ya səhlənkarlıq nəticəsində çatdırılmamasına görə məsuliyyət	107

Maddə 141. Çağırış vərəqəsi və ya bildirişin məzmunu (çıxarılıb)	107
Maddə 142. Çağırış vərəqələrinin çatdırılması (çıxarılıb)	108
Maddə 143. Çağırış vərəqəsinin verilməsi (çıxarılıb)	108
Maddə 144. Məhkəməyə gəlmənin məcburiliyi (çıxarılıb)	109
Maddə 145. Çağırış vərəqəsini və ya bildirişi qəbul etməkdən imtina edilməsinin nəticələri (çıxarılıb)	109
Maddə 146. İş üzrə icraat zamanı ünvanın dəyişməsi	110
Maddə 147. Cavabdehin olduğu yerin məlum olmaması	110
Maddə 148. Cavabdehin axtarışı	110

II BÖLMƏ. BİRİNCİ İNSTANSİYA MƏHKƏMƏSİNDƏ İCRAAT BİRİNCİ YARIMBÖLMƏ. İDDİA İCRAATI

Fəsil 12. İddianın verilməsi (m.149-156)	111
Maddə 149. İddia ərizəsinin forması və məzmunu	111
Maddə 150. İddia ərizəsinə əlavə edilən sənədlər	112
Maddə 151. İddia ərizəsinin mümkünlüyü	114
Maddə 152. İddia ərizəsinin qaytarılması	114
Maddə 153. İddianın yolverilməzliyinə görə iddia ərizəsini qəbul etməkdən imtina	116
Maddə 154. İddia ərizəsinə etiraz etmə	117
Maddə 155. Qarşılıqlı iddianın verilməsi	119
Maddə 156. Qarşılıqlı iddianın qəbul edilməsi şərtləri	119

Fəsil 13. Müvəqqəti təminat tədbirləri (m.157-164)	120
Maddə 157. Müvəqqəti təminat tədbirlərinin tətbiqi	120
Maddə 158. Müvəqqəti təminat tədbirlərinin növləri və həmin tədbirlərə riayət edilməməsinin nəticələri	122
Maddə 159. Müvəqqəti təminat tədbirləri haqqında ərizəyə baxılması	123
Maddə 160. Müvəqqəti təminat tədbirləri haqqında qəraradın icra edilməsi	124
Maddə 161. Müvəqqəti təminat tədbirinin bir növünün digəri ilə əvəz edilməsi	124
Maddə 162. Müvəqqəti təminat tədbirinin ləğv olunması	125
Maddə 163. Müvəqqəti təminat tədbirinin tətbiqi barədə qəraraddan şikayət verilməsi	126
Maddə 164. Müvəqqəti təminat tədbirinin tətbiqi nəticəsində vurulmuş zərərin ödənilməsi	127

Fəsil 14. İşlərin məhkəmədə baxılmağa hazırlanması (m.165-171)	127
Maddə 165. İşlərin məhkəmədə baxılmağa hazırlanması vəzifəsi	127
Maddə 166. İşin məhkəmədə baxılmağa hazırlamaq haqqında qərarad	128
Maddə 167. İşin məhkəmədə baxılmağa hazırlamaq üzrə hakimnin hərəkətləri	128

Maddə 168. Ərizənin və ona əlavə edilmiş sənədlərin cavabdehə rəsmi qaydada verilməsi	130
Maddə 169. Bir neçə iddia tələbinin birləşdirilməsi və ayrılması	130
Maddə 170. İşin məhkəmə baxışına hazırlanması zamanı iş üzrə icraatın dayandırılması, xitam verilməsi və ərizənin qaytarılması	131
Maddə 171. İşin məhkəmə baxışına təyin edilməsi	131
Fəsil 15. Məhkəmə baxışı (m. 172-215)	131
Maddə 172. İşlərin baxılması və həll edilməsi müddətləri	131
Maddə 173. Məhkəmə iclası	132
Maddə 174. Məhkəmə iclasına sədrlik edən	132
Maddə 175. Məhkəmə baxışının bilavasitəliyi və şifahiliyi	133
Maddə 176. Məhkəmə iclasında qayda	133
Maddə 177. Məhkəmə iclasında qaydanı pozan şəxslər haqqında görülən tədbirlər	134
Maddə 178. Məhkəmə iclasının açılması	135
Maddə 179. Məhkəmə prosesi iştirakçılarının gəlməsini yoxlama	135
Maddə 180. Tərcüməçiyə onun vəzifələrinin izah edilməsi	135
Maddə 181. Şahidlərin məhkəmə iclası zalından çıxarılması	136
Maddə 182. Məhkəmə tərkibinin elan olunması və etiraz etmək hüququnun izah edilməsi	136
Maddə 183. İşdə iştirak edən şəxslərə onların hüquq və vəzifələrinin izah olunması	136
Maddə 184. İşin və mübahisənin vəziyyətinin müzakirə edilməsi. İşdə iştirak edən şəxslərin vəsatətlərinin həlli	137
Maddə 185. İşdə iştirak edən şəxslərin, nümayəndələrinin və vəkillərinin məhkəmə iclasına gəlməməsinin nəticələri	138
Maddə 186. Şahidlərin, ekspertin və mütəxəssisin məhkəmə iclasına gəlməməsinin nəticələri	139
Maddə 187. Ekspertə və mütəxəssisə onların hüquq və vəzifələrinin izah edilməsi	139
Maddə 188. İşə baxılmasının təxirə salınması	139
Maddə 189. İşə baxılması təxirə salındıqda şahidin dindirilməsi və prosesual hərəkətlərin edilməsi	140
Maddə 190. İşə mahiyyəti üzrə baxılmağa başlanılması	140
Maddə 191. İddiəçinin iddiadan imtina etməsi, cavabdehin iddianı etiraf etməsi və tərəflərin barışıq sazişi	141
Maddə 192. İşdə iştirak edən şəxslərin izahatları	142
Maddə 193. Sübutların tədqiq edilmə ardıcılığının müəyyən olunması	142
Maddə 194. İfadə verməkdən imtina etmək və bilə-bilə yalan ifadə verməyə görə məsuliyyət haqqında şahidə xəbərdarlıq etmək	143
Maddə 195. Şahidi dindirmə qaydası	143